יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פה.

מסורת הש"ס

א) שבת מג: [תוספתא שבת פי"ד ה"ז], ב) שבת מג: קח:, ג) סוטה מה:, ד) מכלתא פ' כי תשא, ה) [נעריך ערך סרך ד' מיתה ולו' הסרך פי' גאון ים תומרים שהי' עושה נגדי סרך לפיקר נקרא סרך לו שהיה עושה כלי סרך כגון מלחום], ו) [שבת לב. וע"ש], ז) כפ"ז: וגרי ריקם כמיב, תפילה ד"ה הנא, ח) [ועי' תוס' כ"ק ס: ד"ה קמ"ל],

תורה אור השלם

1. עָלֶיךָ נִסַּכְתִּי מִבִּטְנ֫ וֹ מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גּוֹדִי בְּרֶ֫חֶם תְּהִלָּתִי תָמִיד:
תהלים עא ו
2. גָּוִי נוֹרָךְ וְהִשְׁלִיכֵ֫ ו וְשֹׁאֵי עַל שְׂפָם קִינָה כִּי כָּאַס יְיָ וְיִשֹּׁא אֶת דּוֹר עֶבְרָתוֹ: ירמיהו ז כט
3. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ:
בראשית ז כב
4. אם בַּמֻּחֲרֶת יִמָּצֵא הַגָּנָב וְהֻכָּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים: שמות כב א
5. וְכִי יָחֵד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְּעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: שמות כא יד

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולוי הסדר. לא אורים לי. עי' ברכות סה: רש"י ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ: שם ד"ה ולא בעל מובחי אם התחיל בעבודה. עי' ברש"י מכות יב. ד"ה עשה ויאכל ול"ע:

הגהות הב"ח

(א) גב' לא לגריכא אלא לר' יהודה כן נקים: (ב) רש"י ד"ה ושמואל כי' דאם רוב ישראל ישראל אבל: (ג) ר"ה אם רוב כו' על מחצה דאי שלא להאכילו וכו' על מחצה נמי לא קשיא: (ד) ר"ה ניחיי כו' לאם גירות לא מגינן לחיובייה לישראל וד"ה אפילו מיתה ל"ל קודם ד"ה הני נרסינן:

מוסף רש"י

אתה גודי. אתה מרגשי, יצרת רגשי תחילה, דגוד ליגנא דריסא כמו גוי מזרע, שער ראשך תלוי ויגלי ראשך (מומה מה).

תוס' ישנים

אמר רב ספא לאפילו נגיעות. וה"ג הוה מלי למיקנט לו לענין להמיזתו לי במחלה על מחלה מנוה להמיזתו אבל גבי רוב ישראל לא הוה מלי למיקנט להמיזתו כיון דאפילו במחלה על מחלה מיב דבמחלה על מחלה אינו מיב להמיזתו הוה מלי למיקנט לו לענין להמיזתו אם כן לא היה זה שום חידוש ואם נאמר דבמחלה אינו מיב להמיזתו הוה מלי לאפילו בנגיעות. ולא דמי לגמרא דלעיל דאמר רב אמי אמר רבי אלעזר בר' יוחנן לא שנו אלא להמית אבל לאמר בפרק כל כתבי (שבת קח:) מתון שאדם נהול על ממונו לי שרית ליה אמי לבנוי דהאם כיון שאינו טרוד לגיגל (לא יבא לגיגל) לא יבא לגיגל שבת בשביל ממונו אבל בשביל דהאלה לו יבא לגיגל שבת אבל בעת שיריפה כמו שבינו בשהדרין (דף עו:) לא יאבה ר' אלעזר לו זה המאיר אבריה לבתי אפילו הכי אם רוב ישראל כישראל אבל להמיזתו אין כל כך עבירה ג) ל"ל מדעתיה.

ושמואל אמר לפקח עליו את הגל. קאמר דאם רוב ישראל (ד) אבל במחלה על מחלה לא וכ"ש ברוב כותים: **אינו כן.** דאמר אפילו ברוב כותים מפקחין: **למאי הילכתא.** הוי כותי אליבא דשמואל כיון דאמר מפקחין עליו כל שכן דמצוה להחיותו ולמאי הילכתא הוי כותי: **להאכילו נבילות.** עד שיגדל ויקבל עליו גירות: **אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא.** הוי ישראל ברוב ישראל טפי ממחצה על מחצה (ג) אי שלא להאכילו נבילות במחצה על מחצה לא קשיא ליה: **לנזקין.** שור של ישראל שנגח של כותי פטור ושור של כותי שנגח של ישראל כין חס כין מועד משלם מזק שלם ושל ישראל שנגח של ישראל חס משלם חצי מזק מועד משלם מזק שלם: **אי נימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה.** וקאמרינן דממיינין ליה לשלומי: **נייחי ליה.** דישראל הוא ונשקול וכל זמן שלא טבל בנית דין לאם גירות לא מגיען (ד) לישראל לחייבי לשלומי: **פלגא.** משלם כישראל אידך פלגא ספק הוא חה מוכנו מזק שלם כדין כותי אמר ליה אייתי ראיה דלאו ושקול: **מאי קאמר.** כל הני ספיקי דקתני מאי אתו לאמוטינן: **שמילין אם סמם.** לאחר המעורבת דליכא איסור אלא טלטול: **אכל בכא.** כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דמיהוי איסורא דאורייתא דנשרי הא מקמי הך: **עד שיכן הוא בודק.** אם דומה למת שאינו מוז איכניו עד שיכן הוא מפקח לדעת האמת: **עד חוטמו.** ואם אין חיות בחוטמו שאינו מוציא רוח ודאי מת וימיחוהו: **הכי גרסינן אמר רב ספא מחלוקת מלמעה למעלה.** מחלוקת דהכן תנאי דמר אמר עד לבו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמוצאו דרך מרגלותיו תחלה ובודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלבו יש להבחין אם יש בו חיות שנשמטו דופקת שם ומר אמר עד חוטמו דזימנין דאין חיות ניכר בלבו וניכר בחוטמו: (ד) **גזי נזרך.** ומר הוא שער הראש: **אפילו תימא אבא שאול.** נמי קבירא ליה עד חוטמו: **ולוי סדר.** ה לא פורש לי מהו: **ושפיכות דמים.** שהותר לבעל בית לשפוך דמו של זה להצלת ספק נפשו עבירה חמורה היא שמטמאת את הארץ דכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גבי פרשת רוצחין: **וגורם לשכינה שתסתלק.** דכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אם תטמאו אני שוכן וגבי רוצח כתיב ז): **מעשי מזכחי.** אם כהן הוא שבא לעבוד עבודה: **ולא מעל מזכחי.** ח אם התחיל בעבודה אין מפסיק לבא לידון אלא משלים עבודתו: אבל

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בספק נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ומי כהם ולא שימות בהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל: **להאכילו** נבילות. לא הוה אלי למימר שלא להחיותו משום דאפילו אחלה על אחלה לא אינו חייב להחיותו לדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו:

להחזיר לו אבידתו. הא לא קאמר להחיותו דקאמר רב לעיל פירש רש"י דשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף לב:) אין הולכין בממון אחר הרוב הני מילי היכא דאתי לידיה כרשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן אבל הכא דלא אתא לידיה כרשות בעלים אזלינן בתר רובא ח) וכבחזוקות סוף פ"ק (דף טו:) פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אבידה דאיכא עבירה גדולה כדאמרי' (סנהדרין דף עו:) המחזיר אבידה לכותי עליו הכתוב אומר למען קפות הרוה את הצמאה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דאיכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין סא.]:

להחזיר לו אבידה. אבל מחלה על מחלה לא דאמר ליה אייתי ראיה דישראל אם ואחזיר לך: **לא צריכא** דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן. תימה לי דהוה מלי למימר כולהו לנזקין אם רוב ישראל ישראל דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה מחלה על מחלה ישראל דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן ולא משלם אלא פלגא אם רוב כותים כותי משלם מזק שלם אלא ניחא למימר חידוש בכל חד:

אבא שאול אומר מטיבורו. הקשה רבינו תם דנפרק המפלת (נדה דף כה.) תניא אחהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר מחילת בריותו מראשו ועוד הקשה הא התם משמע דלא איירי אלא בגודל האיברים ובקוטנן כדקא מסיים עלה שמי עיניו כשני טיפין של זכוכי וכו' אהכי גרס ר"ת מחילת בריותו כרשון פירוש יום שנגמר מחילת צורתו הוי כל גופו גדול כסלעם כדמתרגמינן רשונא וכן פירש בערוך [ערך רשון]: עם

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג ד מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הלי' טו טוש"ע אה"ע סי' ד' סעיף לד:
פב ה מיי' פ"ב מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין קפ טוש"ע או"ח סי' שכט סעיף ד:
פג ו מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' כא סמג לאוין קפ טוש"ע או"ח סי' שיא סעיף א:
פד ז מיי' פ"ב מהלכות שבת הלי"ח טוש"ע או"ח סי' שכט סעיף ד:

רבינו חננאל

מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נוכרי ספק ישראל מפקחין עליו. מצאוהו חי מפקחין עליו מצאוהו מת יניחוהו. אוקימנא אפי' לר' יהודה בן לקיש דאמר שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה, הכא מדה שאם מצאו חי מת יניחהו, פשוטה היא. ת"ר עד היכן בודק עד שיבורו ויש אומרים עד חוטמו. ברק ומצא עליונים מתים לא יאמר שכבר מתו התחתונים. מעשה היה ובדקו ומצאו עליונים מתים ותחתונים חיים. אמר רב ספא מחלוקת כשבדק ממטה למעלה, שלא יאמר כיון שאין חיותא בטיבורו כבר מת, אלא צריך לבדוק עד חוטמו. אבל אם בדק ממעלה למטה כיון שבדק בחוטמו ואין לו חיותא תוב לא צריך. שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. מגיין לפיקוח נפש שדוחה את השבת כו', אסיקנא כשמואל דאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהן.

תוס' ישנים (המשך)

נגיעין (דף סא.) מפרנסין עניי נכרים עם עניי ישראל וכן נראה לרבי שאין צריך להחיותו כיון דליכא פקוח נפש אלא ברוב ישראל והשתא אמי שפיר דלא הי מלי למיקנט ממחלה על מחלה כדי להחיותו ורב דאמר לעיל לא שנו אלא להחיותו אבל לא שנו אלא קלי להחיותו אבל לא חמי למיקנט ממחלה על מחלה כדי להחיותו ברב דאמר לעיל לא שנו מי אלא דנקט הכחות כדיה שיש חיות יותר כדפרישית: לא נגרמה אלא לחי שעה. והא דאמר בפרק שני דתמיד ע"ז (דף כז:) דלחי שעה לא חיישינן פי' ומתרפא תן הכותי ואע"פ שיש לחוש שמא יחיה אותו ואתם לעזבתו כי הייתו הכא ואתם לעזבתו כי כאן מפקחין כדי להחיותו ואם מרפאין אותו אולי יחיה: מתוך שאדם נהול על ממונו אי לא שרית ליה אתי לכבויי. ולא דמי לממון דלעיל ובשאם הצלה לא הוי טרוד אבל אי לא שרית ליה אבל בירידה ועבירה יבא לכבות. מ"ר:

ג) לענין שלא להחיותו אלא במחלה וכו' וה"ל הו"מ למיקנט ברוב ישראל כדי להחיותו אלא נקט החזרת אבידה שהוא חידוש יותר כדפרי' בל"ל עיין ש"ש. ב) ל"ל מדעתיה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com